

Eerste signalen ondersteuningsbehoeften onder in Nederland woonachtige Syrische en Turkse getroffen en van de aardbevingen

Situatie en aanleiding

In Syrië en Turkije hebben zich op 6 februari 2023 twee krachtige aardbevingen voorgedaan gevolgd door honderden naschokken. De omvang van het aantal direct getroffen en van de bevingen is groot met 15 miljoen getroffen en van Turkije, 8,8 miljoen getroffen en van Syrië¹ en meer dan 50.000 bevestigde doden en nog veel meer gewonden². Er zijn direct en indirect Nederlanders bij betrokken. In Nederland wonen ongeveer 430.000 mensen met een Turkse migratieachtergrond en rond de 120.000 mensen met een Syrische migratieachtergrond³. Het is moeilijk in te schatten hoeveel en wie in deze gemeenschappen wordt getroffen door deze ramp. Er wordt verwacht dat het een grote groep is.

In het kader van de GGD ondersteuningstaak van ARQ, Nivel en het RIVM op het gebied van psychosociale hulpverlening (PSH) en Gezondheidsonderzoek bij rampen (GOR), hebben deze drie ketenpartners een beperkte behoeftepeiling gedaan bij een aantal personen die behoren tot, of betrokken zijn bij, de Syrische en/of Turkse getroffen en van Nederland⁴. Dit met als doel om eerste signalen op te vangen over onvervulde zorg- en ondersteuningsbehoeften waarvoor het wenselijk zou zijn om ondersteuning in te richten. Met dit document willen we de signalen die naar voren komen uit de beperkte behoeftepeiling overdragen aan de partijen die mogelijk een rol kunnen spelen in de ondersteuning van in Nederland woonachtige Syrische en Turkse getroffen en van de aardbeving namelijk; 1) gemeenten voor getroffen inwoners met een Turkse of Syrische migratieachtergrond en voor getroffen en van die in een CNO locatie verblijven, en 2) het COA voor Syrische en Turkse vluchtelingen in de AZC's. Voor sommigen zijn deze signalen al in beeld en wordt erop gehandeld. Voor anderen kan dit document nieuwe en helpende informatie geven om tot handelen te komen.

Resultaten beperkte behoeftepeiling

De eerste signalen m.b.t. ervaren gebeurtenissen en problemen onder de getroffen en van Nederland

- Getroffen en van Nederland maken zich *zorgen over familieleden en naasten* in het aardbevingsgebied. Veel mensen in het aardbevingsgebied zijn gewond, overleden, vermist en/of moeten hun huis en haard weer opbouwen. Ze willen weten hoe het met hun familieleden en naasten is en helpen met emotionele steun, geld en medicijnen. Er is een gebrek aan informatie hoe het met mensen is. Daarnaast maken problemen met de infrastructuur in het aardbevingsgebied het soms moeilijk om hulp te bieden.
- Er zijn getroffen en van Nederland die geconfronteerd zijn met het *verlies* van een groot aantal familieleden en/of vrienden. Ook zijn er signalen van getroffen en van die familieleden aan de telefoon hadden tijdens de aardbeving of na de aardbeving (soms zelfs vanonder het puin) met vragen om hulp.

¹ [Aardbevingen Turkije en Syrië - UNHCR Nederland](#)

² [Syria/Turkey Earthquakes Situation Report #7, March 8, 2023 - Syrian Arab Republic | ReliefWeb](#)

³ [StatLine - Bevolking; geslacht, lft, generatie en migr.achtergrond, 1 jan; 1996-2022 \(cbs.nl\)](#)

⁴ De signalen komen voort uit een zeer beperkte behoeftepeiling onder 18 mensen waarvan er 6 telefonisch vragen hebben beantwoord en de rest per mail een reactie hebben gegeven. De deelnemers bestaan uit: 1) 2 mensen uit de gemeenschap zelf (een Syrisch en een Turks persoon), 2) 3 professionals die in contact staan met de doelgroep waarvan één een uitvraag heeft gedaan onder Syrische sleutelpersonen en één onder collega's die dagelijks met mensen op AZC's werken 3) 2 bestuurders van organisaties in het sociale domein en 4) 10 GGD PSH procesleiders. Daarnaast zijn er twee professionals die in contact staan met de doelgroep die geen reactie hebben gegeven op de vragen voor de behoeftepeiling maar feedback hebben gegeven op dit document.

- Getroffenen in Nederland worden blootgesteld aan *schokkende beelden* uit het bevingsgebied vanwege de filmpjes die rondgaan op sociale media.
- Er zijn getroffenen in Nederland die zich *zorgen maken over het gebrek aan steun en aandacht voor de getroffenen* in zowel Nederland als in het bevingsgebied op langere termijn. Er wordt aangegeven dat ze bang zijn dat de aandacht verslapt en dat de hulp die nodig is ook op lange termijn voor mensen hier en daar uitblijft.
- Er zijn zorgen over de *financiële situatie van sommigen getroffenen in Nederland* omdat ze veel geld naar het bevingsgebied sturen en daardoor zelf (te) weinig over houden.
- Voor getroffenen in Nederland met familie en naasten in het *aardbevingsgebied in Syrië* lijkt het nog *moeilijker om aan informatie te komen* over de situatie daar, en ook het sturen van hulp aan mensen in Syrië lijkt nog moeilijker omdat het gebied niet toegankelijk is voor humanitaire hulp door de aanwezigheid van rebellen.
- Voor getroffenen in Nederland met familie en naasten in het *aardbevingsgebied in Syrië* is dit een *ramp op een ramp*. Ze zijn een oorlog ontvlucht en sommigen hebben hun familie al jaren niet gezien voordat de aardbevingen plaatsvonden. Sommigen hebben daardoor ook geen afscheid kunnen nemen.
- Mensen uit het aardbevingsgebied die in een asielprocedure zitten en ter plaatse hulp willen bieden zijn bang dat vertrek uit Nederland hun *asielprocedure in gevaar* brengt. Dit brengt hen in een tweestrijd.
- Getroffenen in Nederland die (nog) geen deel uitmaken van een hechte gemeenschap of verblijven in een opvanglocatie en niet goed bekend zijn met het Nederlandse zorgsysteem, hebben vermoedelijk meer *moeite met het vinden van steun en hulp*.
- *Stigma rondom mentale problemen* lijkt voor getroffenen in Nederland een belangrijke belemmerende factor voor het zoeken en vinden van hulp en ondersteuning.

Uit de gesprekken komt naar voren dat dit alles in verschillende mate weerslag heeft op de mentale gezondheid, het werk en het gezinsleven en de kinderen van de getroffenen in Nederland. Er spelen zorgen en er wordt vaker gesproken over een gevoel van machteloosheid. Dat kan zich vervolgens uiten in acute en chronische angst, stress en slapeloosheid. Daar waar de een veerkrachtig is, kan de opstapeling van problemen voor de ander te veel worden. Dat terwijl er wordt aangegeven dat getroffenen in Nederland juist sterk willen zijn om emotionele en financiële steun te kunnen bieden aan de mensen in het bevingsgebied.

De eerste signalen m.b.t. ondersteuningsbehoeften onder getroffenen in Nederland

- In sommige gemeenten is een inzamelingsactie en/of een herdenking (al dan niet met de Burgemeester) georganiseerd met de bevolking. Over dit soort uitingen van solidariteit en erkenning van verdriet wordt met waardering gesproken.
- Op sommige opvanglocaties is een herdenkingsbijeenkomst georganiseerd en/of een luisterend oor geboden tijdens een (speciaal voor dit doel ingericht) spreekuur of koffiebijeenkomst. Ook hiervoor blijkt uit reacties waardering.
- Er blijkt behoefte aan lotgenotencontact, met een plek waar mensen bij elkaar kunnen komen om verdriet en zorgen te delen en elkaar te ondersteunen.
- Er blijkt behoefte aan informatie over de situatie in het aardbevingsgebied maar ook over ondersteunings- en zorgaanbod voor getroffenen in Nederland.
- Er blijkt behoefte aan psycho-educatie met tips over hoe om te gaan met angst, zorgen en stress (inclusief sociale media) en over hoe de eigen veerkracht/mentale gezondheid te beschermen/versterken.
- Er blijkt behoefte aan cultuur sensitieve benadering, waarbij het van belang is om aan te sluiten bij de taal, belevingswereld en behoeften van de getroffenen in Nederland.
- Er blijkt behoefte aan ondersteuning ongeacht leeftijd, geslacht en achtergrond.

Lotgenotencontact als suggestie voor handelen

Hoewel deze uitvraag beperkt is en de resultaten anekdotisch van aard zijn komt de behoefte aan *lotgenotencontact* consequent naar voren. Een mooie (eerste) stap om aan deze behoefte tegemoet te komen kan daarom zijn het lokaal organiseren van dergelijke ondersteuning voor en met in Nederland woonachtige Syrische en Turkse getroffen. Dit kan zowel op individueel als groepsniveau. Bijvoorbeeld door gemeenten voor getroffen inwoners met een Turkse of Syrische migratieachtergrond en voor getroffen die in een CNO locatie verblijven. Het COA zou hierin iets kunnen betekenen voor de getroffen vluchtelingen die in een AZC verblijven. Lokaal lotgenotencontact biedt voor hulpverleners de mogelijkheid om op laagdrempelige manier een vinger aan de pols te houden, psychosociale ondersteuning te bieden en doorverwijzing naar zorg mogelijk te maken als dat nodig is.

Aandachtspunten voor het organiseren van *lotgenotencontact*;

- Zorg dat de vorm en inhoud van het lotgenotencontact aansluit bij de behoeften, taal en belevingswereld van de doelgroep. Dit doe je door de doelgroep op een gelijkwaardige manier vanaf het begin te betrekken in de organisatie en door de ondersteuning ook met hen vorm te geven. Houdt oog voor de overeenkomsten en verschillen in behoeften van Syrische/Turkse getroffen, mensen die in wijken of in een opvangplek wonen en de verschillende leeftijdsgroepen.
- Zorg dat de bijeenkomst professioneel begeleid wordt en dat getroffen vrijwillig deelnemen. Professionele begeleiding is nodig om sociale veiligheid te waarborgen en mensen waar nodig op te vangen en verwijzen naar andere ondersteuning/zorg. Zie voor meer informatie over de “spelregels” de [National Practice Guideline for Peer specialists en Supervisors](#). Het is van belang dat degene die de bijeenkomst faciliteert ervaring heeft en bekend is met het organiseren van dergelijk lotgenotencontact.
- Houdt het watchful waiting principe⁵ in acht en borg dat professionals mensen met ernstigere klachten kunnen signaleren en doorverwijzen mocht dat gewenst en nodig zijn.
- Evalueer de bijeenkomst met de betrokkenen. Zorg dat er aan het eind van de bijeenkomst een moment is voor terugkoppeling, waarbij de leerpunten besproken worden. Bekijk samen of een aanvullende bijeenkomst en/of andere ondersteuning wenselijk is.

Mogelijke partijen om te betrekken bij de organisatie in de regio:

- [Slachtofferhulp Nederland \(SHN\)](#) kan op verzoek van gemeenten/GGD/politie en andere ketenpartners ingezet worden voor groepsopvang/informatiebijeenkomsten.
- [Pharos](#) kan adviseren bij het samenwerken met sleutelpersonen uit de doelgroep aan gemeenten en (zorg)professionals.

Mogelijke informatie en hulplijnen voor getroffen:

- Folder van Pharos met voorlichting over psychische klachten getiteld ‘Als je stress hebt, veel denkt en slecht slaapt...’ in het [Turks](#) en in het [Arabisch](#).
- De [Rode Kruis Hulplijn](#) is telefonisch bereikbaar op maandag tot en met vrijdag van 9.00 tot 17.00 uur op 070-4455-888 voor advies of een luisterend oor. *Voor anderstaligen:* Stuur een WhatsApp-(voice)bericht naar +31 6 28 52 09 83 (ma t/m vr 12.00 – 17.00 uur).
- De [MIND Korrelatie hulplijn](#) is telefonisch bereikbaar op maandag tot en met vrijdag van 9.00 tot 21.00 uur op 0900-1450 voor als je advies of hulp nodig hebt omdat je je zorgen maakt of problemen hebt. MIND Korrelatie is ook te bereiken via [chat](#), whats-app (+31 6 13 86 38 03) en mail (vragen@wijzijnmind.nl).

⁵ [Richtlijn - Psychosociale hulp bij rampen en crises \(herziene uitgave\).pdf \(arg.org\)](#) blz.26